

[Hem](#) > ... > [Dina Rättigheter](#) > [Tilltalade \(brottmål\)](#) > 3 – Mina rättigheter under rättegången

3 – Mina rättigheter under rättegången

Var sker rättegången och vilka har rätt att vara där?

Rättegången kommer normalt sett att hållas i den tingsrätt inom vars område brottet har begåtts. Rättegången är offentlig, utom vid vissa sexualmål, då den misstänkte är ung och vid brott mot rikets säkerhet. Även i vissa andra fall kan hela eller delar av rättegången ske bakom stängda dörrar. Personer som stör rättegången eller påverkar vittnen kan visas ut ur förhandlingssalen.

Vilka är det som ska döma?

Domstolen består normalt av en ordförande som är jurist samt tre nämndemän. Nämndemännen är inte jurister utan är utsedda av kommunfullmäktige inom tingsrättens område. Därutöver finns även en protokollförare från domstolen. Tingsrätten sitter vid ett bord, åklagaren vid ett annat bord och du och din försvarare vid ett tredje bord. Eventuella vittnen sitter vid ett särskilt bord.

Vad händer om det kommer fram nya uppgifter under rättegången?

Om det under förhandlingen skulle komma fram nya omständigheter kan åklagaren ändra åtalet mot dig. För det fall du skulle erkänna vissa åtalspunkter kan det innebära att åklagaren inte behöver åberopa lika omfattande bevisning mot dig i dessa punkter. Det finns dock ingen möjlighet för dig att förhandla med åklagaren för att få ett lindrigare straff om du erkänner.

Måste jag vara närvarande?

Vid lindrigare erkända brott kan målet avgöras utan att du är närvarande. Huvudregeln är dock att du måste vara personligen närvarande. Om du inte kommer till förhandlingen kan domstolen antingen döma ut ett vite eller besluta att du ska hämtas av polis. Vite är ett i förväg bestämt penningbelopp som du måste betala.

Har jag rätt till tolk?

Om du inte förstår svenska har du rätt att få en tolk som finns tillgänglig och som översätter allt som sägs under rättegången. Det är i så fall viktigt att du i god tid innan rättegången talar om för tingsrätten att du har behov av tolk. Oftast är tolken närvarande i förhandlingssalen, men telefontolkning kan förekomma.

Har jag rätt till advokat och måste jag ha advokat?

Det finns inget advokattvång som innebär att du måste anlita advokat, utan du har rätt att föra din egen talan. Om du är berättigad till offentlig försvarare och du inte motsatt dig att en sådan utses för dig, kommer domstolen att utse en advokat att vara din offentlige försvarare. Om du har önskemål om någon särskild advokat måste du informera domstolen om detta i förväg. Om du är missnöjd med din advokat kan det under vissa förutsättningar finnas möjlighet att byta offentlig försvarare.

Har jag rätt att yttra mig och vad händer om jag inte gör det?

Den som är åtalad har alltid rätt att yttra sig under rättegången. Däremot föreligger ingen skyldighet att yttra sig. Det varierar från fall till fall om det är fördelaktigt att tala eller tåga. Den som är åtalad avlägger ingen ed och har ingen skyldighet att tala sanning. För det fall du inte säger sanningen och detta upptäcks av åklagaren eller

domstolen kan det påverka trovärdigheten av vad du har sagt i övrigt.

Vad gäller beträffande bevisningen?

Innan förhandlingen börjar har du rätt att ta del av åklagarens bevisning. De vittnen som ska höras under rättegången ska även vara hörda under brottsutredningen och deras berättelser ska finnas utskrivna i polisens utredning. Du har genom din advokat rätt att ställa frågor till åklagarens vittnen och ifrågasätta de uppgifter de lämnar.

Vill du åberopa egen bevisning har du rätt att göra det. Det gäller både vittnen och dokument m.m. Även dina vittnen bör vara hörda av polisen under brottsutredningen. Är de inte hörda innan kan det innebära att åklagaren begär att de först ska höras av polisen. Det innebär att förhandlingen kan komma att ställas in och i stället få genomföras en annan dag. Din advokat inleder förhöret med dina egna vittnen, men både åklagaren och domstolen har rätt att ställa frågor till vittnen.

Domstolen har rätt att avvisa bevisning som inte har med målet att göra. Bevisning om att du är en trevlig person eller annan karaktärsbevisning brukar ha inget eller ett mycket lågt bevisvärde.

Hur inleds rättegången?

Rättegången börjar med att åklagaren läser upp vad han påstår att du har gjort dig skyldig till. Målsägandens advokat framställer sedan eventuellt krav på skadestånd. Din advokat talar om för domstolen om du erkänner eller förnekar det påstådda brottet samt hur du ställer dig till skadeståndskravet.

Därefter kommer åklagaren att berätta lite mer utförligt om vad som hänt enligt hans uppfattning samt gå igenom eventuell skriftlig bevisning. Sedan får din advokat möjlighet att berätta vad som enligt din uppfattning hänt och gå igenom din skriftliga bevisning.

Hur går förhöret med brottsoffret och med mig till?

Om det finns något brottsoffer (målsägande) närvarande så hörs denna person därefter. Åklagaren inleder det förhöret, men såväl brottsoffrets advokat som din advokat och domstolen kan ställa frågor till brottsoffret. När brottsofferförhöret är klart är det din tur att berätta. Du har, om du vill, rätt att själv berätta innan åklagaren börjar ställa frågor till dig. Frågor till dig kan även ställas av din advokat, brottsoffrets advokat och domstolen.

Hur går vittnesförhören till?

När förhöret med dig är klart är det dags för vittnesförhör. Först hörs åklagarens vittnen och sedan dina vittnen. Både åklagaren, advokaterna och domstolen kan ställa frågor till vittnena. Samtliga förhör, både med brottsoffret, dig och vittnena spelas in med ljud och bild.

Genomgång av mina personliga förhållanden

Efter det att bevisningen gått igenom är det dags för genomgång av dina personliga förhållanden. Det innebär en genomgång av din ekonomi, bostadssituation, familjesituation, eventuella missbruksproblem samt eventuella tidigare domar från Sverige eller andra länder. Detta görs i syfte att utreda vilken påföljd som är lämpligast inom de ramar som är möjliga i ditt fall.

Hur avslutas rättegången?

Rättegången avslutas med att åklagaren, brottsoffret eller dennes biträde och därefter din advokat håller ett slutanförande (plädering). Både åklagaren och advokaterna argumenterar för hur domstolen bör döma och vilket straff du bör få om du döms.

När och hur får jag veta hur domstolen dömt?

Domstolen kan sedan antingen avkunna dom samma dag efter en kortare överläggning eller meddela domen efter

någon vecka. Att domen avkunnas innebär att domstolen i din närvaro läser upp en sammanfattning av den. Om domen meddelas någon annan dag än förhandlingsdagen behöver du inte komma dit, utan domen skickas till dig och din advokat. Domen upprättas alltid skriftligt.

Vilka påföljder kan bli aktuella?

Fängelse – på viss tid minst 14 dagar och högst 18 år eller på livstid. Fängelsestraff överstigande sex månader avtjänas på anstalt. Fängelsestraff på kortare tid kan under vissa förutsättningar avtjänas genom elektronisk fotboja.

Skyddstillsyn – övervakning under viss tid, normalt ett år samt därefter ytterligare två års prøvotid. Kan kombineras med böter, fängelse i högst tre månader, samhällstjänst och/eller behandling mot missbruk eller sjukdom.

Villkorlig dom – prøvotid under två år. Villkorlig dom förenas normalt sett med böter eller samhällstjänst.

Böter – antingen böter med visst angivet belopp eller med dagsböter som är kopplat till hur allvarligt brottet är och vilka inkomster du har. Lägsta bötesbelopp är 200 kronor (cirka 20 euro) och lägsta dagsböter är 30 dagsböter á 50 kronor, dvs 1500 kronor (cirka 150 euro).

Samhällstjänst – kombineras med skyddstillsyn eller villkorlig dom. Innebär ett visst antal, mellan 40 och 240, timmar oavlönat arbete på fritiden.

Särskild vård – missbrukare kan dömas till behandling mot sitt missbruk och den som lider av allvarlig psykisk störning kan dömas till rättspsykiatrisk vård.

För ungdomar kan även andra påföljder bli aktuella; ungdomstjänst och ungdomsvård.

■ Senaste uppdatering: 23/10/2015

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.